

Zadeva C-771/22

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

19. december 2022

Predložitveno sodišče:

Bezirksgericht für Handelssachen Wien (okrajno sodišče za
gospodarske zadeve na Dunaju, Avstrija)

Datum predložitvene odločbe:

17. oktober 2022

Tožeča stranka:

Bundesarbeitskammer

Tožena stranka:

HDI Global SE

[...] (ni prevedeno)

REPUBLIKA AVSTRIJA

BEZIRKSGERICHT FÜR HANDELSSACHEN WIEN (OKRAJNO SODIŠČE
ZA GOSPODARSKE ZADEVE NA DUNAJU) [...] (ni prevedeno)

SKLEP

ZADEVA:

Tožeča stranka

[...] (ni prevedeno)

Bundesarbeitskammer

[...] (ni prevedeno)

1040 Wien

[...] (ni prevedeno)

Tožena stranka

[...] (ni prevedeno)

HDI Global SE

[...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno)

30659 Hannover

[...] (ni prevedeno)

Zaradi:

4500,00 EUR s pripadki

I.

Sodišču Evropske unije se v skladu s členom 267 PDEU (Pogodba o delovanju Evropske unije) v predhodno odločanje predložijo ta vprašanja:

1. Ali je treba člen 17 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS (Direktiva o paketnih potovanjih) razlagati tako, da so plačila potnika organizatorju potovanja pred začetkom potovanja zavarovana samo takrat, če do potovanja ne pride zaradi insolventnosti, ali pa so zavarovana tudi plačila organizatorju potovanja, izvedena pred uvedbo postopka zaradi insolventnosti, če je potnik pred insolventnostjo odstopil od pogodbe zaradi izrednih okoliščin v smislu člena 12 omenjene Direktive 2015/2302?
2. Ali je treba člen 17 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS (Direktiva o paketnih potovanjih) razlagati tako, da so plačila potnika organizatorju potovanja pred začetkom potovanja zavarovana, če potnik odstopi od potovanja še pred nastopom insolventnosti zaradi izrednih okoliščin v smislu člena 12 zgoraj navedene Direktive [...] (ni prevedeno) 2015/2302, do insolventnosti pa bi prišlo med rezerviranim potovanjem?
3. Ali je treba člen 17 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS (Direktiva o paketnih potovanjih) razlagati tako, da so plačila potnika organizatorju potovanja pred začetkom potovanja zavarovana, če potnik odstopi od potovanja še pred nastopom insolventnosti zaradi izrednih okoliščin v smislu člena 12 zgoraj navedene Direktive [...] (ni prevedeno)

2015/2302 in so insolventnost organizatorja potovanja povzročile te izredne okoliščine?

[...] (ni prevedeno)

OBRAZLOŽITEV

Upoštevna določba prava Unije

[1] Namen postopka predhodnega odločanja je razjasniti razlago te določbe Direktive:

- Člen 17 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS (Direktiva o paketnih potovanjih).

Dejansko stanje v postopku v glavni stvari

[2] Avstrijski potrošnik XY je 3. marca 2020 z družbo Flamenco Sprachreisen GmbH, s sedežem v Avstriji (v nadaljevanju: Flamenco), kot organizatorjem potovanj sklenil paketno potovanje v Las Palmas, Gran Canaria, od 3. maja 2020 do 2. junija 2020.

[3] Ceno potovanja v višini 2656,00 EUR je potrošnik v celoti plačal 9. marca 2020. Potrošnik XY je 16. marca 2020 storniral potovanje pri organizatorju, družbi Flamenco, to pa obrazložil s pozivom vlade, naj ostanejo doma, trenutnim opozorilom pred potovanjem v Španijo in sosednje države stopnje 6 ter s podaljšanjem njegovega civilnega služenja vojaškega roka.

Pravica do odstopa od potovanja zaradi izrednih okoliščin je bila pogodbeno dogovorjena, torej upravičena in se je v postopku niti ni izpodbijalo.

[4] Stečajni postopek [...] (ni prevedeno) nad premoženjem družbe Flamenco se je začel pred Landesgericht Linz (deželno sodišče v Linzu) 20. maja 2020. Družba je nehala poslovati. Stečajni postopek je bil po razdelitvi stečajne mase končan s sklepom z dne 9. junija 2022, ki je postal pravnomočen. Delež, namenjen stečajnim upnikom v skladu s sklepom o razdelitvi, je znašal 51,11 %.

Stečajni upravitelj je 8. junija 2020 formalno razglasil odstop od pogodbe o paketnem potovanju.

[5] Prvotožena stranka, družba TVA-Tourismusversicherungsagentur GmbH, [...] (ni prevedeno), ki je bila pristojna zgolj za likvidacijo, je bila zaradi pomanjkanja pasivne legitimacije izločena iz postopka. Drugotožena stranka, ki je zdaj edina tožena stranka, družba HDI Global SE, je zavarovalnica družbe Flamenco. Sklenili sta zavarovalno pogodbo o zavarovanju paketnega potovanja

za kritje tveganja v skladu z določbami členov od 3 do 5 Verordnung der Bundesministerin für Digitalisierung und Wirtschaftsstandort über Pauschalreisen und verbundene Reiseleistungen (uredba zvezne ministrice za digitalizacijo in gospodarske zadeve o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, uredba o paketnih potovanjih) [...] (ni prevedeno) (v zvezi s tem podrobneje točka 12).

Pravo Unije, ki se uporabi

[6] Uskladitev zakonov in drugih predpisov o pogodbah o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, sklenjenih med potniki in podjetji, se izvaja z različnimi direktivami Sveta oziroma Evropskega parlamenta in Sveta. Nazadnje je bila sprejeta Direktiva (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih, spremembi Uredbe (ES) št. 2006/2004 in Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 90/314/EGS.

[7] V prejšnji Direktivi 90/314/EGS, ki zdaj ne velja več, je člen 7 v bistvu določal, da pogodbeni stranka (organizator potovanja ali turistični agent) v primeru insolventnosti zagotovi povrnitev preplačanih zneskov in vrnitev potrošnika na mesto odhoda.

[8] Glede člena 7 Direktive Sveta 90/314/EGS z dne 13. junija 1990 o paketnih potovanjih že obstaja vrsta postopkov predhodnega odločanja (glej v zvezi s tem točko 24 in naslednje):

- Sodba z dne 14. maja 1998 v zadevi C-364/96, Verein für Konsumenteninformation gegen Österreichische Kreditversicherungs AG, ECLI:EU:C:1998:226,
- Sodba z dne 15. junija 1999 v zadevi C-140/97, Rechberger in drugi proti Republiki Avstriji, ECLI:EU:C:1999:306,
- Sodba z dne 16. februarja 2012 v zadevi C-134/11, Blödel-Pawlik proti HanseMerkur Reiseversicherung AG, ECLI:EU:C:2012:98,
- Sklep z dne 16. januarja 2014 v zadevi C-430/13, Baradics in drugi proti QBE Insurance (Europe) Ltd Magyarországi Fiöktelepe in Magyar Állam, ECLI:EU:C:1998:226

[9] Obravnavani člen 17 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih določa:

„1. Države članice zagotovijo, da organizatorji s sedežem na njihovem ozemlju jamčijo za povračilo vseh plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov, v kolikor zadevne storitve niso izvedene zaradi insolventnosti organizatorja. Če pogodba o paketnem potovanju vključuje prevoz potnikov,

organizatorji jamčijo tudi za povratek potnikov. Ponudijo lahko nadaljevanje turističnega paketa.

Organizatorji, ki nimajo sedeža v državi članici in prodajajo ali ponujajo v prodajo turistične pakete v državi članici ali kakor koli usmerjajo takšne dejavnosti v državo članico, morajo zagotoviti jamstvo v skladu z zakonodajo te države članice.

2. Jamstvo iz odstavka 1 je učinkovito in krije razumno predvidljive stroške. Jamstvo krije zneske plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov za turistične pakete, ob upoštevanju dolžine obdobja med predplačili in končnimi plačili ter zaključka turističnih paketov, pa tudi ocenjene stroške povratka v primeru insolventnosti organizatorja.

3. Potniki imajo koristi od varstva v primeru insolventnosti organizatorja ne glede na njihov kraj bivanja, kraj odhoda ali kraj prodaje turističnega paketa ter ne glede na državo članico, v kateri se nahaja subjekt, ki zagotavlja varstvo v primeru insolventnosti.

4. Kadar insolventnost organizatorja vpliva na izvedbo turističnega paketa, je na voljo brezplačno varstvo za zagotovitev povratka in po potrebi financiranja nastanitve pred povratkom.

5. Za potovalne storitve, ki niso bile izvedene, se povračilo zagotovi brez nepotrebnega odlašanja po vložitvi zahteve potnika.“

[10] Sodišče ni sprejelo, kolikor je znano, novejših odločitev v zvezi s členom 17 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih.

Nacionalno pravo, ki se uporabi

[11] Člen 17 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih je bil v Avstriji prenesen predvsem v člen 3 uredbe zvezne ministrice za digitalizacijo in gospodarske zadeve o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih [...] (ni prevedeno).

[12] Od takrat člen 3 uredbe o paketnih potovanjih, ki ni bil spremenjen, določa:

„Člen 3. 1.Organizatorji in turistični agenti zagotovijo, da se potnikom povrnejo:

I. že izvedena plačila (predujmi in ostanki za plačilo), če se zaradi insolventnosti organizatorjev in turističnih agentov potovalne storitve v celoti ali deloma ne opravijo ali če izvajalec storitve zahteva njihovo plačilo od potnika,

1. stroški, potrebni za povratek, in po potrebi stroški nastanitve pred povratkom, ki so nastali zaradi insolventnosti organizatorja potovanj ali – v primeru odgovornosti za prevoz potnikov – turističnega agenta, ki ponuja povezane potovalne aranžmaje, in
2. po potrebi stroški, potrebni za nadaljevanje paketnega potovanja ali izvedbo povezanih potovalnih aranžmajev. [...]“

[13] Člen 12 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih je bil v Avstriji prenesen v člen 10 uredbe zvezne ministrice za digitalizacijo in gospodarske zadeve o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih [...] (ni prevedeno).

[14] Člen 10 uredbe o paketnih potovanjih določa:

„Člen 10.

1. Potnik lahko kadar koli pred začetkom turističnega paketa odstopi od pogodbe o paketnem potovanju brez navedbe razlogov. Kadar potnik odstopi od pogodbe o paketnem potovanju v skladu s tem odstavkom, se lahko od njega zahteva, da organizatorju plača ustrezno in upravičeno nadomestilo. Pogodba o paketnem potovanju lahko določa razumna standardna nadomestila, izračunana na podlagi tega, koliko časa pred predvidenim začetkom turističnega paketa pride do odstopa od pogodbe, ter na podlagi pričakovanih prihrankov stroškov in prihodkov iz nadomestne uporabe potovalnih storitev. Če standardna nadomestila niso dogovorjena pogodbeno, znesek nadomestila ustreza ceni turističnega paketa, od katere se odštejejo prihranki stroškov in prihodki iz nadomestne uporabe potovalnih storitev. Organizator na zahtevo potnika predloži obrazložitev zneska nadomestila.

2. Ne glede na pravico do odstopa od pogodbe iz odstavka 1 lahko potnik v primeru neizogibnih in izrednih okoliščin v kraju potovanja ali neposredni bližini, ki znatno vplivajo na izvedbo turističnega paketa ali na prevoz potnikov v kraj potovanja, pred začetkom turističnega paketa odstopi od pogodbe o paketnem potovanju brez plačila nadomestila. Potnik je v primeru odstopa od pogodbe o paketnem potovanju v skladu s tem odstavkom upravičen do celotnega povračila vseh plačil za turistični paket, ni pa upravičen do dodatnega nadomestila.

[...]

4. V primeru odstopa v skladu s prejšnjimi odstavki organizator potovanja potniku nemudoma, najpozneje pa v 14 dneh od prejema izjave o odstopu povrne vse zneske, ki jih je ta plačal za paketno potovanje ali ki so bili plačani v njegovem imenu, pri čemer se v primeru odstopa v skladu z odstavkom 1 odšteje nadomestilo iz te določbe.“

Prvo vprašanje za predhodno odločanje

[15] To vprašanje je pomembno za ta postopek, ker je potrošnik odstopil od pogodbe pred začetkom potovanja, organizatorji potovanj pa so nato postali insolventni.

[16] Tožeča stranka meni, da iz varstvenega namena člena 17 Direktive o paketnih potovanjih izhaja, da ima potnik tudi v teh primerih pravico iz naslova varstva v primeru insolventnosti. To naj bi bilo mogoče razbrati zlasti iz uvodne izjave 39 na podlagi besedila: „so [...] v celoti zaščiteni“. Zato naj obstoj vzročne zveze ne bi smel biti odločilen. Če bi potnik na primer odstopil od pogodbe zaradi tveganja, da pride do insolventnosti, za katero se je razvedelo iz medijev, to ne bi bilo zajeto z varstvom v primeru insolventnosti.

[17] Tožena stranka meni, da je treba to vprašanje rešiti izključno na ravni nacionalnega prava. Poleg tega naj bi besedilo Direktive potrjevalo vzročno zvezo. Insolventnost mora torej biti vzrok za to, da storitev ni bila opravljena oziroma da je bila opravljena slabo.

[18] Tako besedilo nacionalnega predpisa kot besedilo predpisa prava Unije napeljujeta na vzročno zvezo zaradi besed „v kolikor“ oziroma „če“ in „zaradi“, zaradi česar naj zahtevki za vračilo zaradi odpovedi pred nastopom insolventnosti ne bi bili zajeti z varstvom v primeru insolventnosti. Vendar temu nasprotuje uvodna izjava 39 Direktive o paketnih potovanjih, v kateri je med drugim navedeno: „Države članice bi morale zagotoviti, da so potniki, ki kupijo turistični paket, v celoti zaščiteni proti insolventnosti organizatorja. Države članice [...] bi morale zagotoviti, da organizatorji v primeru njihove insolventnosti jamčijo za povračilo vseh plačil, opravljenih s strani ali v imenu potnikov, in [...] za povratek potnikov.“ To mnenje je podprto z visoko ravni varstva potrošnikov v Uniji (člena 114(3) in 169 PDEU ter člen 38 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah).

[19] Vprašanje obsega varstva v primeru insolventnosti je bilo z državami članicami že obravnavano na delavnici Komisije [...] (ni prevedeno). Po eni strani Komisija poudarja, da namen zakonodajalca ni bil zmanjšati jamstvo s spremembo besedila [...] (ni prevedeno). V členu 7 Direktive Sveta 90/314/EGS z dne 13. junija 1990 o paketnem potovanju se je še uporabljala formulacija „v primeru insolventnosti“, medtem ko člen 17 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnih potovanjih in povezanih potovalnih aranžmajih navaja „v kolikor zadevne storitve niso izvedene zaradi insolventnosti organizatorja“. Po drugi strani naj po mnenju Komisije ne bi obstajala izrecna pravica, če je pogodba prenehala pred nastopom insolventnosti [...] (ni prevedeno).

[20] Glede prejšnjega pravnega položaja je Sodišče v sodbi z dne 16. februarja 2012 v zadevi C-134/11, Blödel-Pawlik proti HanseMerkur Reiseversicherung AG [...] (ni prevedeno) že razsodilo, da je temeljni cilj člena 7 Direktive Sveta

90/314/EGS z dne 13. junija 1990 o paketnem potovanju „jamstvo za [...] povrnitev preplačanih zneskov v primeru insolventnosti organizatorja potovanja“. Poleg tega „besedilo člena 7 Direktive 90/314 ne določa posebnih pogojev glede razlogov za insolventnost organizatorja potovanj“ (prav tam, točki 20 in 21).

[21] Sodišče je že leta 1999 v RS, C-140/97, Rechberger in drugi proti Republiki Avstriji, razsodilo, da člen 7 Direktive Sveta 90/314/EGS z dne 13. junija 1990 o paketnem potovanju „nalaga obveznost rezultata, in sicer da se potrošniku, ki vzame turistični paket, jamči za povrnitev preplačanih zneskov [...] v primeru insolventnosti“.

[22] Vendar je Sodišče v sodbi z dne 14. maja 1998 v zadevi C-364/96, Verein für Konsumenteninformation proti Österreichische Kreditversicherungs AG [...] (ni prevedeno) razsodilo, da je „cilj člena 7 Direktive [op. Direktive Sveta 90/314/EGS z dne 13. junija 1990] varstvo potrošnikov pred tveganji, ki izhajajo iz insolventnosti ali stečaja organizatorja“.

[23] Razjasniti je torej treba vprašanje, ali so pravice do vračila, ki izhajajo iz odpovedi pogodbe o paketnem potovanju pred nastopom insolventnosti, vključene v varstvo v primeru insolventnosti, do katere je prišlo pozneje. Povedano drugače, ali mora obstajati vzročna zveza med insolventnostjo in tem, da potovalne storitve niso bile opravljene oziroma so bile opravljene slabo.

Drugo vprašanje za predhodno odločanje

[24] Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen, je to vprašanje upoštevno, ker se je v okoliščinah obravnavanega primera postopek zaradi insolventnosti začel v obdobju rednega potovanja.

[25] Glede na evropsko razumevanje varstva potrošnikov to, da bi bil potrošnik v takem primeru morda upravičen do varstva v primeru insolventnosti, če bi šel na potovanje, ne pa, če bi upravičeno odstopil od potovanja, ne bi bilo konstruktivno.

[26] Zato je treba odgovoriti na vprašanje, ali v takem primeru obstaja pravica do vračila iz naslova varstva v primeru insolventnosti.

Tretje vprašanje za predhodno odločanje

[27] Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen, je to vprašanje upoštevno, ker je razlog za odstop od pogodbe in posredno tudi za insolventnost ista izredna okoliščina – pandemija Covid-19. Družba Flamenco je postala insolventna zaradi številnih odstopov od pogodb, do katerih je prišlo zaradi pandemije.

[28] Tožeča stranka meni, da bi bila pravica potrošnika do odstopa od pogodbe na podlagi člena 12 Direktive (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o paketnem potovanju in povezanih potovalnih aranžmajih oslABLJENA, ker bi se potnik v primeru insolventnosti zaradi izrednih razmer bal, da ne bo krit. Resnejše ko so izredne razmere, toliko večje je tveganje

insolventnosti za organizatorja potovanja. Če bi bila insolventnost posledica istih izrednih razmer kot odpoved pogodbe, bi bilo z vidika potrošnika pametneje ne uresničevati pravice do odstopa od pogodbe in počakati na insolventnost.

[29] Zato je treba razjasniti vprašanje, ali so – vsaj v primeru posredne povezave med odstopom od pogodbe in insolventnostjo organizatorja potovanja – posredno v obsegu, v katerem sta oba posledica izredne okoliščine, zahtevki za vračilo zajeti z varstvom v primeru insolventnosti.

[...] (ni prevedeno)

Dunaj, 17. oktober 2022

[...] (ni prevedeno)

DELOVNI DOKUMENT